
Beslut i fråga om oredlighet i forskning

Beslut

Nämnden för prövning av oredlighet i forskning (nedan nämnden) beslutar att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Bakgrund

Den 8 mars 2021 överlämnade Lunds universitet ett ärende om oredlighet i forskning till nämnden. Överlämnandet har skett i enlighet med 6 § i lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning.

Ärendet avser misstanke om plagiering i artikeln: [REDACTED]

[REDACTED]. Det är en masteruppsats som misstänks ha plagierats: Slind T, Urbanova, M., Successful Personal Branding in Social Media. Den anmälda, [REDACTED], är docent vid Lunds universitet och var handledare för studenterna som skrev masteruppsatsen.

De som anmält ärendet till Lunds universitet menar att artikeln endast är en sammanfattning och mestadels en kopia av text, figurer, diagram och flödesscheman från masteruppsatsen. De anför även att det i artikeln inte finns någon ytterligare forskning, nytt material eller annan form av ny information som [REDACTED] bidragit med. De skriver vidare att författarna av masteruppsatsen varken nämns som medförfattare eller citeras och att de inte hade vetskap om att [REDACTED] planerade att publicera eller använda masteruppsatsen.

[REDACTED] anför att hennes intention var att erkänna studenternas insats och inte att presentera artikeln som sin egen och författad av henne själv. Hon pekar på att det i artikeln anges i tackordet att texten är baserad på masteruppsatsen, men att det på grund av ett misstag från tidskriftens sida först angavs bara i webbversionen av artikeln och inte på den pdf-version som kunde laddas ned på tidskriftens webbplats. Efter att hon påpekat det för tidskriften har detta korrigerats. Hon uttrycker att hon därför ställer sig kritisk till misstanken om plagiering genom användning av andras texter utan erkännande. Dock accepterar hon att erkännandet inte har varit fullständigt.

[REDACTED] anger vidare att hon nu förstått att hon måste vara noggrannare med att säkerställa att studenters bidrag synliggörs och erkänns om hon ska skriva artiklar gemensamt med studenter framöver.

Motivering av beslut

Rättslig reglering

Nämnden ska pröva frågor om oredlighet i forskning enligt lagen (2019:504) om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning (nedan lagen). Definitionen av oredlighet i forskning är enligt 2 § ”en allvarlig avvikelse från god forskningssed i form av fabricering, förfalskning eller plagiering som begås med uppsåt eller av grov oaktsamhet vid planering, genomförande eller rapportering av forskning”.

Fabricering, förfalskning eller plagiering

De former av oredlighet som nämnden ska pröva är fabricering, förfalskning och plagiering. Begreppen är inte definierade i lagen, men i förarbetena refereras till att de finns beskrivna i forskningsetiska kodexar och riktlinjer som till exempel Den europeiska kodexen för forskningens integritet¹ ². De redogörs också för i Vetenskapsrådets publikation God forskningssed³. Fabricering beskrivs, enligt förarbetena, ofta som att man hittar på resultat och dokumenterar dem som om de vore riktiga. Med förfalskning avses manipulering av forskningsmaterial, utrustning eller processer eller att uppgifter eller resultat ändras, utelämnas eller undanhålls utan att det är motiverat. Slutligen är beskrivningen av plagiering att en forskare använder andras texter, idéer eller arbeten utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan.⁴

Nämnden bedömer att den anmälda artikeln bygger på samma idé, metod, data och slutsatser som masteruppsatsen och till stor del innehåller direkt kopierade textavsnitt. Vidare är sex av artikelns sju figurer identiska med figurer i masteruppsatsen och den sjunde innehåller en mindre modifiering. Masteruppsatsen refereras och citeras inte. Att den nämns i tackordet är enligt nämndens bedömning inte tillräckligt för att källan ska anses ha givits tillbörligt erkännande. Nämnden bedömer därmed att artikeln innehåller plagiat.

Allvarlig avvikelse

Det är endast allvarliga avvikelser från god forskningssed som utgör oredlighet i forskning och som faller under nämndens prövning. Andra avvikelser hanteras i stället av forskningshuvudmännen själva enligt 1 kap. 17 § högskoleförordningen (1993:100). I förarbetena till lagen anges att fabricering och förfalskning i princip alltid är allvarliga avvikelser från god forskningssed. Plagiering bör i vissa fall inte anses utgöra en allvarlig avvikelse från god forskningssed, till exempel om det är fråga om en mindre förseelse vid ett enstaka tillfälle.⁵

¹ Den europeiska kodexen för forskningens integritet. Reviderad utgåva. Berlin: All European Academies (ALLEA); 2018, kap. 3.1.

² Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

³ God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet; 2017, kap. 8.

⁴ Prop. 2018/19:58, s. 45, 100.

⁵ Prop. 2018/19:58, s. 100.

Som framgått bygger den aktuella artikeln på samma idé, metod, data och slutsatser som masteruppsatsen och texterna är till stor del plagierade direkt från uppsatsen och innehåller således en omfattande plagiering. Med tanke på omfattningen är det inte fråga om en mindre förseelse utan en betydande sådan och det saknar därför betydelse att förseelsen skett vid ett enstaka tillfälle. Den omständigheten att det är en masteruppsats som plagierats gör inte heller överträdelsen mindre allvarlig. Nämnden bedömer därför att plagieringen utgör en allvarlig avvikelse från god forskningssed.

Uppsåt eller grov oaktsamhet

Enligt 2 § i lagen krävs att den allvarliga avvikelsen från god forskningssed begåtts med uppsåt eller av grov oaktsamhet för att det ska vara fråga om oredlighet i forskning. Uppsåt innebär enligt förarbetena att forskaren ska ha förstått vad han eller hon har gjort medan oaktsamhet innebär att forskaren i vart fall borde ha förstått detta. Grov oaktsamhet kräver att agerandet framstår som särskilt allvarligt eller klandervärt. Förbiseenden, slarv eller missförstånd bör som regel inte betraktas som grov oaktsamhet enligt förarbetena.⁶

Sedan den 1 januari 2020 är forskarens ansvar att följa god forskningssed i sin forskning författningsreglerat enligt 4 §. Hur långtgående ett sådant ansvar kan eller ska vara måste prövas och bedömas i varje enskilt fall.

Det har konstateras att [REDACTED] artikel innehåller ett omfattande plagiat av masteruppsatsen och att källan endast anges i artikelns tackord. Med hänsyn till [REDACTED] erfarenhet som forskare borde hon ha haft kunskap om att hon inte får använda andras texter och arbeten i en egen artikel utan att ge tillbörligt erkännande till ursprungskällan i form av att till exempel involvera studenterna som medförfattare. Att hon inte förstått detta eller haft otillräcklig kunskap om det vetenskapsetiska regelverket utgör ingen godtagbar ursäkt. Den omständigheten att masteruppsatsen nämnts i tackordet visar på att [REDACTED] varit medveten om masteruppsatsens betydelse och trots det valt att inte hantera frågan om tillbörligt erkännande av ursprungskällan på ett korrekt sätt. Det är således inte fråga om förbiseenden eller slarv. [REDACTED] medger även att hon inte erkänt ursprungskällan ”fullständigt” i artikeln. Nämndens samlade bedömning är därför att [REDACTED] agerat uppsåtligt eller i vart fall grovt oaktsamt.

⁶ Prop. 2018/19:58, s. 50-51, 100.

Sammanfattningsvis finner nämnden att [REDACTED] gjort sig skyldig till oredlighet i forskning.

Nämnden har fattat beslut i detta ärende efter föredragning av kanslichefen Karin Nylén.

Thomas Bull
Ordförande

Karin Nylén
Kanslichef